EPSI

ПОДРОБНА ИНВЕСТИЦИОННА СТРАТЕГИЯ И ПОЕТАПЕН ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

за въвеждане на нов финансов инструмент, включващ публично и частно финансиране, както и финансова и нефинансова подкрепа

По проект EPSI
Empowering partnerships for social innovation

FUND OF FUNDS
FUND MANAGER OF FINANCIAL INSTRUMENTS IN BULGARIA

ОКТОМВРИ 2026

Funded by the European Union

СЪДЪРЖАНИЕ

1. Въведение 4
2. Опит на ФМФИБ с финансови инструменти за социално предприемачество 5
3. Пазарни неефективности 9
4. Комбинация на безвъзмездни средства с финансови инструменти 12
5. Източници на ресурс за финансови инструменти за социално предприемачество през 2028-2034г. 16
5.1. Публичен ресурс 16
5.2. Привлечено частно финансиране 19
6. Нови финансови инструменти за програмен период 2028-2034г. 21
6.1. Характеристики на финансов инструмент за дялови и квази-дялови инвестиции (Social Impact Equity Fund) 24
6.2. Харктеристики на дългов финансов инструмент (Social Impact Debt Facility) 27
7. Измерване на социално въздействие 36
8. Таксономия на социалното въздействие 41
9. Управленска структура 42
10. Индикативна пътна карта 2027-2034 г. 43
11. Предложение за изменения в законодателната и регулаторната рамка 47
12. Заключение 48
Референции 49

ФМФИБ ЕАД

Октомври 2026 г.

Настоящата публикация е финансирана от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения обаче принадлежат изцяло на техните автори и не отразяват непременно възгледите и мненията на Европейския съюз или Европейската комисия.

1. Въведение

Настоящият документ очертава инвестиционната стратегия за нови финансови инструменти през програмен период 2028-2034г. Той стъпва върху извършените проучвания и анализи по проекта „Насърчаване на партньорства за социални иновации в България (*Empowering Partnerships for Social Innovations in Bulgaria*-EPSI)“ финансиран от ЕСФ+, опита на ФМФИБ с изпълняваните финансови инструменти в подкрепа на социалното предприемачество в програмни периоди 2014-2020г и 2021-2027г, както и пилотните инструменти на СИС Кредит за Фаза I на проект EPSI. Документът развива по-задълбочено инвестиционната стратегия очертана в доклада “Препоръки относно целесъобразността за създаване на устойчив механизъм за социално финансиране в България и очертаване на инвестиционната стратегия за бъдещи финансови инструменти” изготвен в рамките на проекта EPSI от СИС Кредит.

2. Опит на ФМФИБ с финансови инструменти за социално предприемачество

ФМФИБ успешно структурира и изпълнява дългови и дялови финансови инструменти с публично финансиране в различни сектори в Р. България от 2015 г.

Страната ни е една от държавите членки, които успешно изпълниха финансови инструменти в програмен период 2014-2020г с подкрепата на ЕСФ с цел подпомагане на заетостта и стартиране на предприемачески инициативи, включително от уязвими лица на пазара на труда. В тази връзка, натрупаният опит и експертиза във ФМФИБ, Управляващия орган на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ (ОПРЧР), финансовите посредници (СИС Кредит, Микрофонд, Първа инвестиционна банка, ББР Микрофинансиране) и крайните получатели от работата с финансови инструменти, подкрепени с европейско финансиране, са ключова предпоставка за успешно изпълнение на бъдещите финансови инструменти в подкрепа на социалното предприемачество и иновации.

През програмен период 2014-2020г. ФМФИБ пусна на пазара финансови инструменти за подобряване на достъпа до финансиране на стартиращи предприятия с фокус върху определени уязвими групи (безработни над 6 месеца, младежи до 29-годишна възраст вкл., лица с увреждания) и подкрепа на стартиращи и съществуващи социални предприятия. Бяха структурирани два продукта „Микрокредитиране със споделен риск“ и „Портфейлна гаранция с таван на загубите“ с **общ размер на средствата, достигнали до крайни получатели от 18.4 млн. евро,** като от тях 11.6 млн. евро представляват публични средства от Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ (ОПРЧР). Чрез тези инструменти са **подкрепени 918 крайни получатели**, като 30% от сключените договори за микрокредит са на предприятия на лица от посочените уязвими групи. Почти всички от подкрепените предприятия са действащи и не са в ликвидация/обявени в несъстоятелност. Друг съществен ефект е постигнатото преизпълнение на индикатора за допълнителен брой лица, наети на работа в резултат от предоставянето на микрокредити по ОПРЧР (**1489 наети лица** при целева стойност от 1178), в т.ч. 34 наети в социални предприятия. Към септември 2026г. финансов инструмент „Микрокредитиране със споделен риск“ е в период на реинвестиране и могат да се предоставят от избраните финансови посредници рециклирани средства на крайни получатели в срок до 31 декември 2031 г. Финансирането беше предназначено за придобиване на материални и нематериални активи за развитие и разширяване дейността на предприятията, други разходи свързани с

основната дейност в т.ч. за развитието и повишаването уменията на работниците и служителите на микропредприятието, или на предприемача, в случай на самостоятелна заетост, като средствата по заема могат да се използват за покриване на разходи за специфично и професионално обучение на работниците/служителите и/или предприемача/самонаетото лице.

Като цяло, пазарът отчита положителния принос на инструментите, предоставени с подкрепата на ФМФИБ и УО на ОПРЧР, които по данни на БНБ към края на 2023 г представляват ≈ 1 % от бр. отпуснати кредити и ≈ 3 % от предоставения ресурс на нефинансови предприятия в размер до 50 хил. лв. В допълнение, инструментите по ОПРЧР са проучени и посочени като добра практика от Европейската комисия и аналитичното звено на ЕИБ (case study на Fi-compass) [1] .

През програмен период 2021-2027г. подкрепата от Програма „Развитие на човешките ресурси“ (ПРЧР) е насочена към развитие на пазара на труда и повишаване на уменията на работната сила, подкрепа за социално включване, насърчаване на младежката заетост и подкрепа за социални иновации. Тяхното изпълнение допринася за реализацията на „Националната програма за развитие на България 2030“ за преодоляване на несъответствията между търсене и предлагане на пазара на труда, учене през целия живот, развитие на цифровите и ИКТ умения, активиране на уязвимите групи на пазара на труда, преодоляване на социалните неравенства, грижа за възрастните хора и уязвимите лица, равен достъп до здравни услуги и др.

ФМФИБ изпълнява финансови инструменти с общ размер на подкрепата от ПРЧР 2021-2027г. в размер на **33.0 млн. евро (в това число 22.17 млн. евро средства за финансови инструменти и 10.83 млн. евро средства за безвъзмездна финансова помощ** (БФП) в единична операция. Те имат принос към постигане целевите показатели по два от приоритетите на ПРЧР: Приоритет 1 „Насърчаване на заетостта и развитие на уменията“ и Приоритет 3 „Насърчаване на младежката заетост“. Средствата, инвестирани чрез дялови и дългови финансови инструменти са насочени към улесняване достъпа до финансиране в подкрепа на самостоятелната заетост, развитие на предприемачеството, включително младежкото предприемачество и социалното предприемачество с акцент осигуряване на устойчива заетост най-вече за лица от групите в неравностойно положение на пазара на труда.

[1] https://www.fi-compass.eu/library/case-studies/esf-financial-instruments-bulgaria

Допустимите целеви групи са:

- **Стартиращи предприятия** (регистрирани в България преди не повече от 5 години от датата на кандидатстване) на:
- **лица от групите в неравностойно положение на пазара на труда** (съгласно Допълнителни разпоредби , §1, т.4а от Закона за насърчаване на заетостта) или от други стартиращи предприемачи физически лица, за които това е единствено предприятие на което са собственици;
- **български граждани (включително лица с двойно гражданство), завърнали се от чужбина в България** в период до 3 години преди кандидатстване за финансиране по ФИ, от граждани от трети страни, които са получили убежище или международна закрила или временна закрила, от **чуждестранни граждани** с разрешително за дългосрочно или постоянно пребиваване и други, в зависимост от придобитите права според Закона за насърчаване на заетостта и с право на достъп до пазара на труда според Закона за трудовата миграция и трудовата мобилност;
- **стартиращи предприятия на социалната и солидарната икономика** (съгласно чл.5 на Закона за предприятията на социалната и солидарна икономика);
- **Предприятия на социалната и солидарната икономика и микропредприятия** (независимо периода на регистрация), които ще наемат лица в неравностойно положение на пазара на труда или имат наети лица от такива групи в последната една година преди датата на кандидатстване за ФИ;
- **Младежи до 29 г. (физически лица)** – за финансиране на обучения, извън рамките на формалното образование.

Дълговият финансов инструмент има за цел да осигури по-лесен достъп до финансиране при облекчени условия на кредита за целевите групи кредитополучатели. Предвидена е комбинирана подкрепа с БФП в единична операция в размер до 40% от общото финансиране за инвестиции и оборотни средства под формата на капиталово облекчение. Средствата са предназначени за инвестиции в ДМА и ДНА и оборотни средства необходими за основната стопанска дейност или разширяване на дейността на предприятията на целевите крайни получатели и за финансиране на обучения извън рамките на формалното образование на младежи до 29 г. включително.

Чрез дялови и квази-дялови инвестиции, в комбинация с БФП до 25% от общия размер на финансирането, се цели подобряване на достъпа до финансиране на предприятия в ранен

етап на развитието, подкрепа на уменията за предприемачество и самостоятелна заетост за допустимите крайни получатели.

3. Пазарни неефективности

Според Доклад[2] на Световната банка, публичното финансиране може да доведе до мултипликационен ефект в социалните инвестиции, като при правилно структуриране на финансовите инструменти, всяка публична подкрепа може да мобилизира между 2х и 4х частен капитал. Въпреки това, настоящите публични политики в България все още не успяват да компенсират липсата на частни инвестиции в социалния сектор. Въпреки че съществуват програми за социална и икономическа интеграция, те често не са достатъчно финансирани или ефективно организирани.

Публичните средства обикновено се насочват към групи в неравностойно положение на пазара на труда, предприятия на социалната и солидарна икономика (регистрирани в Регистъра на социалните предприятия), стартиращи предприятия, български граждани завърнали се от чужбина, чуждестранни граждани с разрешително за дългосрочно или постоянно пребиваване и младежи до 29 г.

Сложните административни процедури, като регистрация на бизнес, получаването на разрешителни и достъпът до финансиране често са съпроводени и с бюрократични пречки. Процесите са времеемки и изискват познания за законодателството и регулациите, с които много млади предприемачи не разполагат. Това може да доведе до отказ още в самото начало, създава объркване сред потенциалните бенефициенти и затруднява достъпа до ресурсите.

Анализ на пазарната среда показва, че тези групи изпитват сериозни затруднения при достъпа до традиционни финансови продукти, което ги ограничава в реализацията на предприемачески инициативи и в намирането на устойчива заетост. Лицата от уязвими групи и младежите често нямат кредитна история или активи, които да могат да осигурят обезпечение, което ги прави рискови и в много случаи невъзможни клиенти за традиционното банково финансиране.

Финансовите институции обикновено изискват стабилни доходи и гаранции, които групи в неравностойно положение на пазара на труда, младежите и други уязвими лица не могат да осигурят. Това води до затворен кръг, в който липсата на финансиране ограничава възможностите за започване на бизнес или професионално развитие. В резултат на това, много талантливи и амбициозни хора остават без шанс да реализират идеите си. Липсват достатъчно

[2] https://documents1.worldbank.org/curated/en/099082024095015062/pdf/BOSIB18efadcc50ff18689131c112f54196.pdf

микрокредити, гъвкави условия за изплащане или инструменти за споделено финансиране, които биха могли да подкрепят малки и по-рискови начинания, в сравнение с голямото търсене. Това намалява шансовете на стартиращи предприемачи от уязвими групи да намерят необходимия капитал и да имат шанс да реализират предприемаческа дейност. Без адаптирани решения, потенциалът за социална и икономическа интеграция остава нереализиран.

Друга значима причина за пазарните неефективности е високият дял на хора с ниска квалификация и ограничени знания, което затруднява адаптацията им към пазара на труда. Липсата на професионална подготовка намалява шансовете за успешна реализация в предприемаческата сфера. Необходими са повече мерки за обучение и преквалификация, които да подготвят тези групи за икономическа самостоятелност. Без подходящо образование и подкрепа много от тях остават зависими от социални помощи и са трайно изключени от пазара на труда и възможностите за предприемачески начинания с цел осигуряване на икономическа самостоятелност и социално включване. Често това води до ниска конкурентоспособност, ограничени възможности за развитие и липса на перспективи за личностно развитие. ПРЧР поставя фокус в грантовата подкрепа на придобиването на знания умения и професионална квалификация, което е добра основа за преодоляване на препятствията пред развитие на предприемачеството или включването в заетост, вкл. самонаемането, на хора в неравностойно положение на пазара на труда. При самонаемане следва квалификацията да е пряко свързана с финансовия инструмент.

Менторството и подкрепата от опитни предприемачи е ограничено, което допълнително усложнява процеса. Без тези умения рискът от неуспех на предприемаческите инициативи значително нараства. Често лицата от уязвими групи живеят в затворени среди без достъп до професионални мрежи и ресурси. Липсата на социални контакти ограничава възможностите за намиране на партньори, клиенти и инвеститори. Тази изолация намалява шансовете за обмен на идеи и създаване на съвместни проекти. В резултат на това много иновативни идеи остават нереализирани поради липсата на подкрепа и насоки.

В допълнение, социалните проекти често са свързани с висока степен на несигурност поради специфичните предизвикателства на целевите групи. Инвеститорите търсят висока възвръщаемост и минимизиране на риска, което не винаги е постижимо при социалните инициативи. Освен това, дългият период за реализиране на ползи и необходимостта от значителна подкрепа правят тези проекти по-малко привлекателни.

Дълговите финансови инструменти целят преодоляване на пазарни неефективности, при които търговските банки традиционно не кредитират определени рискови групи (напр. безработни, социални инициативи и др.) поради липса на обезпечение и висок риск. Тези инструменти като портфейлни гаранции и споделяне на риска, намаляват този риск за финансовите посредници и стимулират кредитирането на въпросните групи.

От друга страна дяловите финансови инструменти са ключови за преодоляване на предизвикателствата на пазара, тъй като осигуряват капитал за рискови инвестиции в стартиращи предприятия и социални инициативи, които не могат да предоставят стандартни обезпечения. Те не само споделят риска с финансовите посредници, но създават и възможности за скалиране и растеж, както и за развитие на нови бизнеси с потенциал да решават обществени предизвикателства, но намиращи се в начален етап на своето развитие. Чрез дяловото финансиране се стимулира иновациите и предприемаческата активност, които в традиционна пазарна среда биха останали нереализирани поради висок риск и липса на достатъчно обезпечения.

С оглед на установените пазарни неефективности, е необходимо въвеждането на финансови инструменти, които да осигурят **целево финансиране за предприемачи както от групите в неравностойно положение и предприятия от социалната и солидарната икономика, така и за всички останали предприятия които имат позитивно социално или екологично въздействие.** Мерките за подкрепа не следва да са насочени към временни решения, които не създават устойчиви резултати. Това включва създаването на финансови инструменти, обучителни и акселераторски програми, и менторска подкрепа. Тези инструменти ще спомогнат за подобряване на достъпа до финансови ресурси за социално предприемачество.

Намаляване на административната тежест чрез по-голяма гъвкавост и минимизиране на задълженията на крайните получатели и финансовите посредници без да се засягат изискванията на правото на ЕС и националното законодателство, структуриране на инструменти „по-адаптирани“ към спецификите на целевите групи и гъвкав подход при изпълнението са възможните решения за по-ефективно прилагане на финансови инструменти по програмата, при отчитане на научените уроци от предходниите програмни периоди.

4. Комбинация на безвъзмездни средства с финансови инструменти

Европейското законодателство предоставя възможност за съчетаване на различни източници на средства, включително принос от различни програми и различни източници на средства за един финансов инструмент, както и съчетаване на финансови инструменти (ФИ) с безвъзмездно финансиране (БФП) или друг вид помощ.

Възможно е **съчетаване на БФП, включително инвестиционни грантове с ФИ в една операция**, като в този случай безвъзмездното финансиране следва да е пряко свързано и необходимо за ФИ. При комбинация с БФП в рамките на една операция правилата, приложими за финансовите инструменти, се прилагат и за тази единична операция по финансов инструмент. Безвъзмездната помощ не може да надвишава стойността на инвестициите, подкрепяни чрез финансовия продукт.

Възможно е **комбиниране на БФП и ФИ за подпомагане на същата инвестиция на крайния получател, когато двете форми на подкрепа се предоставят в две отделни операции.** При комбинация на ФИ с безвъзмездни средства в рамките на две отделни операции всеки финансов поток ФИ или БФП се подчинява на приложимите спрямо него правила.

Във всички случаи, общият принцип изисква един и същ разход да не бъде двойно финансиран, като БФП не трябва да бъдат ползвани за възстановяване на средства по финансовия инструмент и финансовият инструмент не може да бъде ползван за предварително финансиране на безвъзмездни средства, вкл. гарантиране на авансови плащания. Всяко съчетаване на ФИ и БФП трябва да е в съответствие с правилата за управление и разходване на средствата от ЕС и държавни помощи. За всеки източник на подкрепа се води отделна документация.

ПРЧР 2021-2027 предвижда финансови инструменти в комбинация с БФП в рамките на единична операция. БФП се предоставя на крайни получатели и/или в полза на крайни получатели от финансовите посредници.

Дълговият финансов инструмент по ПРЧР предвижда възможност за комбинирана подкрепа в единична операция с БФП. Финансовият посредник предоставя подкрепа с БФП на краен получател или в негова полза в общ размер до 40% от средствата на Финансирането за инвестиции (ДМА и ДНА) и оборотни средства, необходими за дейността на предприятието на

база предварително дефинирани условия в договора за финансиране. Средствата могат да бъдат за:

- **Техническа подкрепа;**
- **Капиталово облекчение (Capital rebate)** - след успешно завършване на дейности, подкрепени от финансирането и постигат предефиниран резултат.

В рамките на този инструмент, за новостартиращите предприятия (които получават ФИ в рамките на първата година от своята регистрация), от частта финансиране чрез БФП в размер до 5% от стойността на кредита може да бъде предоставена за техническа подкрепа за КП (менторство, обучения, осигуряване на бизнес партньори, услуги от управленски, счетоводен и правен характер и др). Техническата подкрепа следва да бъде обоснована и отразена в бизнес план (или еквивалентен документ), както и в договора за кредит с КП. Същата се предоставя срещу разходооправдателен документ, в съответствие с вътрешните правила на финансовия посредник. БФП следва бъде в размер на 40% от стойността на кредита за обучение при представяне на сертификат за успешно завършено обучение за младежи до 29 години вкл. за финансиране на обучения извън рамките на формалното образование.

Финансовият посредник предоставя БФП за капиталово облекчение на краен получател първоначално под формата на финансиране съгласно приложимия режим за държавна/минимална помощ, а след приключване на проекта/ отчитане на изпълнение на съответните цели, заложени в бизнес плана (или еквивалентен документ), част от Финансирането се трансформира в БФП

За дяловия финансов инструмент БФП се използва за **предоставяне на инвестиционен грант** на крайни получатели, в допълнение към средствата от дялова или квази-дялова инвестиция, за дейности съгласно бизнес плана на крайния получател в зависимост от спецификата на предприятието. Инвестиционният грант може да покрива разходи за инвестиции в материални и нематериални активи, както и за оборотен капитал. Подкрепата чрез инвестиционен грант може да е насочена и към създаване на устойчива заетост на лицата от групите в неравностойно положение на пазара на труда (оборудване на работни места, обучение, менторска и психологическа подкрепа, възнаграждения). Разходите следва да бъдат описани и обосновани в бизнес-плана на стартиращото предприятие. Размерът на БФП е до 25% от общия размер на финансирането чрез дялова инвестиция.

Предоставянето на допълнителна полза на крайните получатели, намаляването на административната тежест, достигането на критична маса на средствата, ползите от ефекта от

мащаба и възможността да бъдат финансирани по-широк кръг инвестиции, са сред аргументите в полза на подхода за предоставяне на комбинирана подкрепа в единична операция за финансови инструменти. Комбинираната подкрепа ще засили интереса на потенциални крайни получатели към предлаганите продукти, от друга страна – да осигури по-голяма устойчивост на проектите и съответствие на ФИ с целите и приоритетите на социалното предприемачество.

През следващия програмен период 2028-2034 г. Европейската комисия отново е предвидила възможност за комбинация на БФП с ФИ с Предложението от 16 юли 2025 г. (Фонда)[3] запазва и доразвива възможността за комбиниране на финансови инструменти с безвъзмездна или друга неподлежаща на възстановяване подкрепа. Предложената регулаторна рамка изрично допуска ресурсът от Фонда да бъде използван за финансиране на финансови инструменти и бюджетни гаранции, както и за неподлежаща на възстановяване подкрепа, когато последната е комбинирана с финансов инструмент или бюджетна гаранция в рамките на blending operation. По този начин се създава правно основание за структуриране на комплексни финансови продукти, при които възвръщаемото финансиране – дълг, дялово или квази-дялово участие или гаранция – се допълва от грантов компонент, необходим за постигане на целите на инвестицията.

Този подход е особено подходящ при инвестиции със социално или екологично въздействие, при които финансовите ограничения на крайните получатели често са съпътствани от нефинансови пазарни дефицити – недостатъчен управленски капацитет, липса на инвестиционна готовност, ограничен достъп до специализирана експертиза, необходимост от разработване на система за измерване и управление на социалното или екологичното въздействие и ограничени възможности за подготовка на предприятията за последващо частно финансиране.

На база досегашния опит на ФМФИБ и пазарния анализ се предлага **двата нови финансови инструмента за социално или екологично въздействие да бъдат структурирани като комбинирана подкрепа.** При дяловия финансов инструмент инвестицията в капитал или квази-капитал следва да бъде допълнена от публично финансирана **акселераторска и**

[3] Предложение за Регламент на Европейския парламент и на Съвета за създаване за периода 2028—2034 г. на Европейски фонд за икономическо, социално и териториално сближаване, за селското стопанство и селските райони, за рибарството и морското дело и за просперитета и сигурността, както и за изменение на регламенти (ЕС) 2023/955 и (ЕС, Евратом) 2024/2509

техническа помощ. При дълговия финансов инструмент заемът или гаранцията следва да може да бъде допълван от **техническа помощ**, насочена към подготовка и изпълнение на инвестицията, организационно развитие и изграждане на капацитет за измерване на социалното или екологичното въздействие, както и **капиталово облекчение** (Capital rebate) за постигнат резултата.

Грантовият компонент следва да бъде допълващ спрямо финансовия инструмент и да адресира конкретно идентифицирана пазарна неефективност. Той не следва да замества финансиране, което при нормални пазарни условия би могло да бъде предоставено на възвръщаема основа. По този начин комбинацията позволява публичният ресурс да бъде насочен към поемане на разходи и рискове, които пазарът не е готов да финансира, докато финансовият инструмент осигурява инвестиционна дисциплина, възвръщаемост на ресурса и възможност за неговото повторно използване.

Предложението за Регламент не установява общ хоризонтален процентен лимит на безвъзмездната подкрепа при комбинацията с финансов инструмент. Поради това конкретното съотношение между възвръщаемо и безвъзмездно финансиране следва да бъде определено на ниво дизайн на финансовия продукт въз основа на предварителна оценка, установения пазарен дефицит, необходимостта от безвъзмездната компонента, приложимия режим на държавна помощ и резултатите от пазарните консултации.

За целите на настоящата инвестиционна стратегия това позволява размерът на техническата помощ/акселераторската подкрепа да бъде определен като индивидуален продуктов параметър, вместо механично да се възпроизвеждат процентните ограничения от програмния период 2021–2027. Окончателният размер и условия следва да бъдат съобразени с приетата нормативна рамка за периода 2028–2034 и с приложимите правила на Финансовия регламент.

Комбинацията на финансов инструмент и безвъзмездна подкрепа следва да бъде проектирана така, че да осигурява допълняемост, пропорционалност на публичната подкрепа и максимално мобилизиране на частен капитал. Приоритет следва да се дава на модели, при които грантовият компонент повишава инвестиционната готовност и устойчивостта на крайния получател, подобрява способността му да генерира и измерва социално въздействие и увеличава вероятността за последващо пазарно финансиране.

5. Източници на ресурс за финансови инструменти за социално предприемачество през 2028-2034 г.

5.1. Публичен ресурс

- **Европейски социален фонд (ЕСФ)**

Един от най-важните източници на публичен ресурс в периода 2028-2034 г. ще бъде **Европейския фонд за икономическо, социално и териториално сближаване, за селското стопанство и селските райони, за морското дело и рибарството и за просперитета и сигурността (Фонд)[4].**

Като част от този Фонд ще се създаде **Европейски социален фонд**[5], който ще определи условията за изпълнение на подкрепата на Съюза за **качествена заетост, умения и социално приобщаване** за периода 2028—2034 г. Фондът ще се изпълнява чрез **планове за национално и регионално партньорство (ПНРП).** Мерките в подкрепа на гражданите и за укрепване на обществата и на социалния модел на Съюза следва да допринасят за прилагането на Европейския стълб на социалните права и за постигането на неговите водещи цели в съответствие с насоките за заетостта, посочени в член 148, параграф 4 от Договора за функциониране на ЕС и изложени в Решение (ЕС) xxxx [Насоки за заетостта, приети от Съвета най-късно до 1 януари 2027 г.], чрез подпомагане на проекти в областите на политиката за заетост и трудова мобилност, развитие на умения, образование, социално приобщаване и намаляване на бедността, като по този начин се засилват устойчивостта и конкурентоспособността на Съюза. Те следва да имат за цел да гарантират равни възможности, равен достъп до пазара на труда, справедливи и качествени условия на труд, социална закрила и приобщаване, по-специално като се съсредоточат върху подобряване на предлагането на работна ръка, осигуряване на качествено и приобщаващо образование и обучение, учене през целия живот и материална подкрепа за най-нуждаещите се лица и преодоляване на

[4] Предложение за Регламент на Европейския парламент и на Съвета за създаване за периода 2028—2034 г. на Европейски фонд за икономическо, социално и териториално сближаване, за селското стопанство и селските райони, за рибарството и морското дело и за просперитета и сигурността, както и за изменение на регламенти (ЕС) 2023/955 и (ЕС, Евратом) 2024/2509

[5] Предложение за Регламент на Европейския парламент и на Съвета за създаване на Европейски социален фонд като част от Плана за национално и регионално партньорство, посочен в Регламент (ЕС) [План за НРП], за определяне на условията за изпълнение на подкрепата на Съюза за качествена заетост, умения и социално приобщаване за периода 2028—2034 г.

съществуващите различия, включително на неравнопоставеността между половете. Мерките следва да подкрепят инвестициите в деца и млади хора, маргинализирани общности и общности в неравностойно положение и граждани на трети държави и следва да гарантират равен достъп до услуги. Те следва също така да допринасят за укрепване на устойчивостта на системите за здравеопазване и услугите за дългосрочни грижи, както и да подкрепят социалното и финансово достъпното жилищно настаняване и да се съсредоточат върху постигането на **социално справедлив преход към неутралност по отношение на климата**, като се справят със социалните последици от включването на емисиите на парникови газове от сградите и автомобилния транспорт в Схемата за търговия с емисии (ETS2). В тази връзка част от Фонда е и **Социалния климатичен фонд** насочен към енергийно бедни, транспортно бедни и уязвими микропредпеиятия. В областите, попадащи в обхвата на ЕСФ, се подкрепят и социалните инновации включително и чрез техническа помощ от ЕК, за да се улесни изграждането на капацитет за социални инновации чрез подкрепа за взаимното обучение, транснационално сътрудничество, създаване на мрежи и разпространение и популяризиране на добри практики и методики. В новото предложение за бюджет се посочва, че вместо да има специален пакет за ЕСФ, **най-малко 14 % от плановете за НРП следва да бъдат предназначени за социални разходи**.

- **Фонд InvestEU и Европейски фонд за конкурентоспособност**

През програмния период 2021–2027 г. InvestEU е основният инструмент на Европейския съюз за мобилизиране на публични и частни инвестиции чрез бюджетна гаранция на ЕС. Програмата обединява в една рамка множество предходни финансови инструменти и прилага пазарно ориентиран подход, основан на споделяне на риска между бюджета на ЕС и изпълняващите финансови институции. Подкрепата се реализира чрез Европейската инвестиционна банка, Европейския инвестиционен фонд, национални насърчителни банки и други допустими партньори по изпълнението. В рамките на настоящия програмен период InvestEU обхваща четири policy windows, сред които е и „**Social Investment and Skills**“, чрез който се подкрепят микрофинансиране, социални предприятия, социални инвестиции и инвестиции в умения. Фондът InvestEU ще съществува в периода 2021–2027 г.

В предложението на Европейската комисия за Многогодишната финансова рамка (MFF) 2028–2034 г. основните принципи на InvestEU – бюджетна гаранция, споделяне на риска, привличане на частен капитал, използване на финансови посредници и подкрепа чрез дългови и дялови продукти – се запазват, но се интегрират в нова, значително по-консолидирана

архитектура на бюджета на ЕС. Основен елемент на предложената нова архитектура е **Европейски фонд за конкурентоспособност (European Competitiveness Fund – ECF)**[6]**.** Индикативният размер на ECF в предложението на Комисията е около 234,3 млрд. евро. Фондът трябва да функционира с единен набор от правила и единен вход за кандидатите, като комбинира грантово финансиране, обществени поръчки, финансови инструменти и бюджетни гаранции. В рамките на ECF Комисията предлага създаването на специален **ECF InvestEU Instrument**. Предложението предвижда той да използва финансови продукти като **заеми, гаранции, дялово и квази-дялово финансиране**, като основната му функция е да мобилизира допълнителен публичен и частен капитал за проекти с по-висок рисков профил и висока европейска добавена стойност. В сравнение с настоящия InvestEU, новият ECF InvestEU Instrument е много по-силно ориентиран към конкурентоспособност, стратегически технологии, scale-ups, промишлена трансформация и стратегическа автономия на ЕС. Той може да бъде подходящ за предприятия със социално въздействие, когато съответната инвестиция едновременно има ясно изразена икономическа, иновационна или стратегическа компонента – например social-tech предприятия, решения в областта на здравеопазването, образователните технологии, workforce technologies, иновативни модели за грижа, circular economy или компании, които съчетават измеримо социално или екологично въздействие с потенциал за значим растеж.

- **EU Facility**

EU Facility е нов централен източник за social impact finance. В комуникациите на Комисията за бъдещия бюджет EU Facility е посочен като инструмент, който ще подпомага социалните иновации, включително:

- **микрофинансиране и финансиране на социални предприятия;**
- социалната икономика;
- социалната инфраструктура, включително здравна и образователна инфраструктура;
- социално и студентско жилищно настаняване.

За България най-подходящ за бъдещите финансови инструменти е **multi-source funding approach или създаване на инвестиционна платформа**, позволяващ използването на

[6] Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on establishing the European Competitiveness Fund ('ECF'), including the specific programme for defence research and innovation activities, repealing Regulations (EU) 2021/522, (EU) 2021/694, (EU) 2021/697, (EU) 2021/783, repealing provisions of Regulations (EU) 2021/696, (EU) 2023/588, and amending Regulation (EU) [EDIP]

различни източници в зависимост от характеристиките на инвестицията. За предлаганите в настоящата стратегия дялов и дългов финансов инструмент може да се предвиди тристълбова система за финансиране.

- **1ви стълб – Европейски социален фонд / Национален и регионален партньорски план на България.** Този ресурс би могъл да финансира основния публичен принос към националните финансови инструменти, особено когато инвестициите са свързани със заетост, социално включване, умения, достъп до услуги и други цели на Европейския стълб на социалните права.
- **2ри стълб – EU Facility и други инструменти на новия European Fund.** Този източник е особено подходящ за гаранционни механизми, микрофинансиране, social enterprise finance и други финансови операции с ясно социално предназначение. Предимство е възможността за комбиниране на финансовия инструмент с неподлежаща на възстановяване подкрепа, което позволява техническата помощ и акселераторът да бъдат структурирани като част от цялостната инвестиционна операция.
- **3ти стълб – ECF InvestEU Instrument.** Той би могъл да се използва за привличане на допълнителен risk-bearing capacity и частен капитал, особено при дяловия инструмент и при по-големи и по-мащабируеми предприятия със социално или екологично въздействие. Особено подходящи могат да бъдат предприятия, които едновременно покриват критериите за social impact и попадат в стратегическите области на ECF.

- **Национално съфинансиране**

  Националното съфинансиране допълва европейските фондове.
- **Рециклирани средства от финансовите инструменти 2021-2027г.**

5.2. Привлечено частно финансиране

Привличането на частни инвеститори е от съществено значение за функционирането на финансовите инструменти, като за това могат да бъдат използвани редица финансови техники, включително и преференциално възнаграждение за частните инвеститори. Ключовият параметър за оценка на схемите за преференциално възнаграждение биха били комбинация от предвидената норма на възвръщаемост за частните инвеститори и дела на риска, който поемат. Трябва да се осигури баланс между преференциалните условия, предложени по даден

финансов инструмент с цел постигане на максимален ливъридж, и да се преодолее установената пазарна неефективност, и необходимостта инструментът да генерира достатъчно финансови печалби за да остане оперативно жизнеспособен. Преференциалното възнаграждение за частните инвеститори е много подходящо при финансиране на малки и средни предприятия, като средство за подобряване баланса на риска и възнаграждението на частните инвеститори, като по този начин им дава стимули за финансиране на МСП чрез заеми или капиталови инвестиции.

Частни инвеститори по финансовите инструменти могат да бъдат кредитни и финансови институции, застрахователни дружества, пенсионни фондове, управляващи дружества и алтернативни инвестиционни фондове, фондове за рисков и частен капитал, специализирани impact investment funds, family offices, корпоративни инвеститори, фондации и други професионални инвеститори. В зависимост от структурата на инструмента те могат да участват на ниво фонд, като съинвеститори по отделни сделки или като финансови посредници, предоставящи собствен ресурс към крайните получатели. Целта е публичното финансиране да мобилизира допълнителен частен капитал и постепенно да изгради устойчив пазар за инвестиции със социално или екологично въздействие.

Средствата, привлечени от частни инвеститори, следва да бъдат инвестирани при спазване на принципа pari passu спрямо публичния ресурс.

6. Нови финансови инструменти за програмен период 2028-2034 г.

Въз основа на направените проучвания в инвестиционната стратегия се предвиждат следните два финансови инструмента в комбинация с БФП:

- **финансов инструмент за дялови и квази-дялови инвестиции (Social Impact Equity Fund);**
- **дългов финансов инструмент (Social Impact Debt Facility) – кредити със споделен риск и/или портфейлна гаранция с таван на загубите**

Първият е дялов/квази-дялов фонд за компании потенциал за растеж, вторият е дългов продукт с портфейлно споделяне на риска/гаранция за предприятия, чиито парични потоци позволяват обслужване на дълг, но чийто риск или липса на обезпечение ограничава достъпа до стандартно банково финансиране. И при двата инструмента публичният ресурс не следва да конкурира пазара, а да осигурява допълняемост: по-висок риск, по-дълъг хоризонт, по-ниско обезпечение, по-малък размер на инвестициите, инвестиции в измерване на въздействието и изграждане на капацитет. И двата инструмента ще подпомагат инвестиции с доказуем социален ефект. Грантовият компонент се структурира като техническа помощ, акселератор и капиталова отстъпка, отделно счетоводно проследим, с ясна необходимост спрямо инвестицията.

При **Social Impact Equity Fund** основният публичен капитал може да бъде предоставен чрез ЕСФ и НРП 2028-2034г. Той може да бъде допълнен от финансов ресурс на европейско ниво, включително чрез ECF InvestEU Instrument, когато портфейлът или част от него отговаря на съответните цели. Към тази структура може да бъде добавен отделен грантов компонент за акселерация и техническа помощ. Подобна структура е особено подходяща за social impact equity, тъй като публичният ресурс може да поеме по-високия риск при създаването на пазара, докато европейската гаранционна или инвестиционна подкрепа подобрява risk-return профила и позволява привличане на институционални и частни инвеститори.

При **Social Impact Debt Facility** европейският ресурс би могъл да се използва по два основни начина. Първият е funded risk-sharing, при който публичният ресурс се инвестира директно заедно с ресурса на финансовите посредници. Вторият е unfunded guarantee structure, при който европейска или национална гаранция покрива част от кредитния риск на

финансовите посредници и по този начин позволява създаване на значително по-голям кредитен портфейл. Опитът на InvestEU показва особено силния leverage потенциал на втория модел. Настоящият InvestEU използва бюджетна гаранция на ЕС именно с цел мобилизиране на значително по-голям обем публични и частни инвестиции от размера на бюджетния ресурс.

Друг важен елемент на InvestEU, който следва да бъде запазен в настоящата инвестиционна стратегия, е връзката между инвестиционното финансиране и техническа помощ. Настоящата програма InvestEU включва InvestEU Advisory Hub, който подпомага развитието на инвестиционно готови проекти, достъпа до финансиране и изграждането на капацитет. За социалното финансиране тази функция е особено важна. Затова предложените в стратегията **техническа помощ и акселератор** не следва да бъдат разглеждани като допълнителна социална субсидия, а като инструмент, който позволява: подготовка на предприятията за инвестиция; подобряване на финансовото управление; разработване на impact thesis и impact KPIs; въвеждане на системи за измерване и докладване на въздействието; подготовка за последваща инвестиция; изграждане на управленски капацитет; и свързване с частни инвеститори.

Безвъзмездният компонент може да финансира дейности, които не е икономически оправдано да бъдат финансирани с дълг или капитал, но които значително увеличават вероятността за успех на инвестицията. Такива дейности могат да включват: разработване на стратегия на въздействие; избор на социални индикатори; изграждане на система за измерване на въздействието; финансово и управленско обучение; подготовка на бизнес план; инвестиционна готовност; развитие на продажби и пазари; дигитализация на бизнес процеси; управление на човешките ресурси; правна и счетоводна подкрепа; както и подготовка за последващо финансиране.

За предложения дялов инструмент е особено подходящо **създаване на social impact accelerator, свързан с фонда**. Подобен модел би позволил предприятията да преминават през две последователни фази. В първата фаза те получават грантово финансирана техническа и акселераторска подкрепа. Целта е компанията да стане investment-ready, да формулира ясно своя social impact model и да изгради измерима система за въздействие. Във втората фаза най-добрите предприятия могат да получат дялово или квази-дялово финансиране. По този начин грантът се използва за създаване на pipeline и de-risking, а не като заместител на инвестиционния капитал.

При дълговото финансиране техническата помощ има различна функция. Един от основните проблеми при social impact lending е, че част от потенциалните кредитополучатели могат да бъдат икономически жизнеспособни, но недостатъчно подготвени за банково финансиране. В този случай може да се предоставя подкрепа преди и след отпускането на кредита. Техническата помощ преди финансиране (**Pre-investment TA)** може да включва финансов анализ, подготовка на бизнес план, cash-flow forecasting, подготовка на документи за финансиране и определяне на impact KPIs. Техническа помощ след финансиране (**Post-investment TA)** може да подкрепя финансовото управление, управлението на растежа, изпълнението на социалните цели и подготовката за последващо пазарно финансиране. Това създава двойно de-risking въздействие: финансовият инструмент намалява кредитния риск за посредника, а техническата помощ намалява оперативния риск на предприятието.

В допълнение на техническата помощ дълговият финансов инструмент ще предлага **капиталово облекчение (Capital rebate)** след успешно завършване на дейности финансирани с кредит, и постигат предефиниран резултат.

Съществено е, че бъдещите финансови инструментт не е необходимо да бъдат ограничени само до предприятия, които формално имат статут на „социално предприятие“ или са създадени от хора в неравностойно положение на пазара на труда. В рамките на настоящата стратегия се предлага по-функционален подход, при който **предприятие получава достъп до финансовия продукт, когато може да демонстрира измеримо позитивно социално или екологично въздействие.**

Предвижда се също така приоритетно финансиране за по-слабо развити региони (напр. Северна България). В Споразумението за партньорство между ЕС и България за периода 2021-2027 г. е поет ангажимент поне 50% от средствата за по-слабо развити региони да бъдат концентрирани в Северна България. Същия подход ще се запази и за бъдещите финансови инструменти.

При окончателното структуриране на инструментите следва да се отчете, че към август 2026г. МФР 2028–2034 и всички придружаващи го регламенти все още са в процес на законодателно договаряне. Подготовката на НРП на национално ниво също не е стартирала. Поради това конкретните бюджети, изисквания за допустимост, правила за управление и механизмите за комбиниране могат да бъдат изменени преди окончателното приемане на нормативната рамка.

6.1. Характеристики на финансов инструмент за дялови и квази-дялови инвестиции (Social Impact Equity Fund)

В таблиците по-долу са предложени индикативни параметри на финансовите инструменти.

Финансов инструмент за дялови и квази-дялови инвестиции	
Структура	Алтернативен инвестиционен фонд & Акселератор
Бюджет за финансов инструмент	22 млн. евро (от които 20 млн. евро е публичен ресурс, и 2 млн. евро е частен капитал).
Бюджет за БФП	• за акселераторска програма - 250 хил. евро; • за техническа помощ – 6 млн. евро;
Цел на инструмента	Целта на инструмента е да инвестира в диверсифициран портфейл от предприятия на целеви крайни получатели за стартиране на бизнес реализация на техните предприемачески инициативи.
Основни дейности	• подобряване на достъпа до финансиране на предприятия в ранните етапи на развитието: - **Акселератор (Acceleration stage)** - първоначално финансиране и стратегическа подкрепа (менторство, мрежи, ресурси), с цел разработване на първоначална концепция, тестване и валидиране на продукта. - **Начален етап (pre-seed, seed) -** финансиране, предоставено преди крайния получател да е започнал масово производство (дистрибуция, с цел завършване на изследвания, дефиниране на продукта или продуктов дизайн, включително пазарни тестове и създаване на прототипи). - **Стартъп етап (Start-up)** - Финансиране, предоставено на компании, след като продуктът или услугата е напълно разработена, за да се започне масово производство. подкрепа на умения за предприемачество и самостоятелна заетост на лица от целевите групи; • подкрепа на инициативи с обществено значимо социално или екологично въздействие;
Допустими крайни получатели (КП)	• **Група А** Приоритетно Фондът ще подкрепи стартиращи предприятия (регистрирани преди не повече от 5 г) на лица от уязвимите групи

	на пазара на труда. Тези лица следва да притежават поне 50% от капитала на предприятието и да са пряко ангажирани в управлението. • **Група Б** Допустими за финансиране ще бъдат и всички други предприятия, които могат да докажат измерим социален ефект.
Очакван принос	• осигуряване на подходяща подкрепа в ранните етапи на живота на предприятията с цел устойчив растеж и преодоляване на пазарни предизвикателства; • успешно реализиране на нови бизнес идеи и създаване на устойчиви работни места за хора в неравностойно положение на пазара на труда; • стимулиране на социалните иновации; • подкрепа на инициативи с обществено значимо социално или екологично въздействие;
Допустими форми на финансиране	Дялови и квази-дялови инвестиции и БФП в единична операция
Режим на държавна помощ (РДП)	РДП по Регламент de minimis и/или РДП „непомощ“. Най-подходящите режими на държавна/минимална помощ и условията за прилагането им ще бъдат определени след пазарни консултации на базата на параметри на финансовите продукти.
Възнаграждение на фонд мениджъра	Съгласно европейските регламенти или резултатите от конкурса за избор на фонд мениджър
Очаквано участие на частните инвеститори	• **Фонд мениджър**- от 1% до 7% от публичния ресурс за финансовия инструмент (на ниво Фонд); • **Съ-инвеститори** - покриват остатъка до 10% в зависимост от предложения процент от Фонд мениджъра (на ниво Фонд); • **Ко-инвеститори**- още 20% с цел осигуряване на общо 30% частни средства (на ниво сделка);
Очаквано участие на крайните получатели	Не се предвижда

Комбинация с безвъзмездна помощ	До 25% от общия размер на финансирането чрез дялова инвестиция. Възможност за комбинация в единична операция за техническа подкрепа (подкрепа с менторски услуги, обучения и достъп до мрежа от бизнес партньори и инвеститори, покриване на разходи за валидация на продукта/услугата, услуги от счетоводен и правен характер и др.) и акселераторска програма. Размерът на БФП под формата на техническа подкрепа не може да превишава 5% от общия размер на подкрепата за даден краен получател.
Размер на публичния ресурс	20 млн. евро
Стойност на инвестициите	Очакван среден размер на инвестицията от 150 000 евро при максимален размер на инвестицията 1 млн. евро.
Допустими инвестиции	Инвестиции в стартиращи предприятия, които се предоставят на допустим краен получател, с място на изпълнение на инвестицията в България, която допринася за целите на европейските и национални политики. Инвестиции трябва да отговарят на следните условия: • да бъдат в материални и нематериални активи, както и за оборотен капитал; • да бъдат финансово жизнеспособни; • не са физически завършени или изцяло осъществени към датата на решението за инвестиция; • да не служат за предварително финансиране на БФП; • имат измерим положителен социален ефект; • да няма двойно финансиране от други програми и/или инструменти.
Недопустими инвестиции	Недопустими дейности включват, но не само: • лихви по дългове; • закупуване на земя и развитие на недвижими имоти; • всички забранени от закона дейности, вкл. търговия с оръжие, производство на алкохолни напитки, хазартни иги, порнография, ГМО и др. • дейности не отговарящи на принципа за «ненанасяне на значителни вреди».

Териториално разпределение	Територията на България, с фокус върху по-слабо развитите региони (пр. Северна България).
Такса управление за холдингов фонд и финансов посредник	В съответствие с новите регламенти и или резултатите от конкурса за избор на фонд мениджър
Очакван лостов ефект	1.1
Инвестиционен период	до 31.12.2034 г. или до друга по-късна дата, допустима съгласно окончателно приетата нормативна рамка за МФР 2028–2034.
Живот на фонда	10г + до 2 г удължаване (инвестиционен период – 5 г.)
Максимален размер на инвестицията	1 млн. евро
Целеви показатели	130 инвестиции в предприятия (при среден размер на инвестицията 150 000 евро)

6.2. Харктеристики на дългов финансов инструмент (Social Impact Debt Facility)

КРЕДИТИ СЪС СПОДЕЛЕН РИСК (RISK SHARING INSTRUMENT)	
Структура	Дългов инструмент, който предвижда финансовият посредник да създаде портфейл от целеви заеми на допустими крайни получатели.
Бюджет за финансов инструмент	23 млн. евро (от които 20 млн. евро е публичен ресурс, и 3 млн. евро е частен капитал).
Бюджет за БФП	• за техническа помощ – 1 млн. евро; • за капиталова отстъпка - 7 млн. евро
Цел на инструмента	Да осигури по-лесен достъп до финансиране при облекчени условия, насочени към мерки за насърчаване на социалното предприемачество и осигуряване на устойчива заетост най-вече за лица от уязвимите групи на пазара на труда.
Основни дейности	• подобряване на достъпа до финансиране на предприятия в ранните етапи на развитието;

	• подкрепа на инициативи с обществено значимо социално или екологично въздействие;
Вид финансиране	Финансирането се предоставя под формата на: • Инвестиционни кредити; • Оборотни кредити, необходими за дейността на предприятието/самонаетото лице; • Финансов лизинг;
Допустими крайни получатели (КП)	• **Група А** Приоритетно Фондът ще подкрепи стартиращи предприятия (регистрирани преди не повече от 5 г) на лица от уязвимите групи на пазара на труда. Тези лица следва да притежават поне 50% от капитала на предприятието и да са пряко ангажирани в управлението. • **Група Б** Допустими за финансиране ще бъдат и всички други предприятия, които могат да докажат измерим социален ефект.
Очакван принос	• осигуряване на подходяща подкрепа в ранните етапи на живота на предприятията с цел устойчив растеж и преодоляване на пазарни предизвикателства; • успешно реализиране на нови бизнес идеи и създаване на устойчиви работни места за хора в неравностойно положение на пазара на труда; • стимулиране на социалните иновации; • подкрепа на инициативи с обществено значимо социално или екологично въздействие;
Режим на държавна помощ (РДП)	РДП по Регламент de minimis и/или РДП „непомощ“. Най-подходящите режими на държавна/минимална помощ и условията за прилагането им ще бъдат определени след пазарни консултации на базата на параметри на финансовите продукти.
Възнаграждение на фонд мениджъра	Съгласно европейските регламенти или резултатите от конкурса за избор на фонд мениджър
Очаквано участие на финансов посредник	Не по-малко от 15%

Очаквано участие на крайните получатели	Не се предвижда
Комбинация с безвъзмездна помощ	БФП до 40% от средствата на финансирането за инвестиции (ДМА и ДНА) и оборотни средства. Възможност за комбинация в единична операция за **техническа подкрепа** (подкрепа с менторски услуги, обучения и достъп до мрежа от бизнес партньори и инвеститори, покриване на разходи за валидация на продукта/услугата, услуги от счетоводен и правен характер и др.) и **капиталова отстъпка** след успешно завършване на дейности, подкрепени от финансирането и постигат предефиниран резултат. Размерът на БФП под формата на техническа подкрепа не може да превишава 5% от общия размер на подкрепата за даден краен получател.
Размер на публичния ресурс	20 млн. евро
Стойност на инвестициите	Очакван среден размер на инвестицията от 150 000 евро при максимален размер на инвестицията 1 млн. евро.
Допустими инвестиции	Инвестиции в стартиращи предприятия, които се предоставят на допустим краен получател, с място на изпълнение на инвестицията в България, която допринася за целите на европейските и национални политики. Инвестициите трябва да отговарят на следните условия: • да бъдат в материални и нематериални активи, както и за оборотен капитал; • да бъдат финансово жизнеспособни; • не са физически завършени или изцяло осъществени към датата на решението за инвестиция; • да не служат за предварително финансиране на БФП; • имат измерим положителен социален ефект; • да няма двойно финансиране от други програми и/или инструменти.
Недопустими инвестиции	Недопустими дейности включват, но не само: • чисто финансови дейности; • предоставяне на потребителско кредитиране; • дейности, попадащи в забранителните режими на помощ в съответствие с приложимия режим на държавни помощи; • дейности, в сектора на недвижимите имоти, когато те се осъществяват като финансова инвестиция, както и такива,

	пряко или косвено свързани с производство и търговия с оръжие, хазарт, тютюн, клониране на хора, генно модифицирани организми, религиозна дейност, както и за всички забранени от закона дейности; • рефинансиране на съществуващи кредити; • дейности не отговарящи на принципа за «ненанасяне на значителни вреди».
Териториално разпределение	Територията на България, с фокус върху по-слабо развитите региони (пр. Северна България).
Допустими финансови посредници (ФП)	• Кредитни институции; и/или • Финансови институции
Такса управление за холдингов фонд и финансов посредник	В съответствие с новите регламенти и или резултатите от конкурса за избор на фонд мениджър
Очакван лостов ефект	1.15
Срок на усвояване	до 31.12.2034 г. или до друга по-късна дата, допустима съгласно окончателно приетата нормативна рамка за МФР 2028–2034.
Срок на погасяване /Матуритет	• до 120 месеца за инвестиционни кредити (вкл. гратисния период) • до 60 месеца за оборотни кредити (вкл. гратисния период).
Гратисен период	• до 36 месеца за инвестиционни заеми; • до 12 месеца за оборотни заеми;
Лихва и такси по заема	• за публични средства - без лихва и такси, • за средствата от ФП –лихва и такси в съответствие с пазарните нива и вътрешната политика на ФП. Общият лихвен процент, който се начислява върху заемите за допустимите КП, включени в портфейла, трябва да бъде намален пропорционално на разпределените средства от публичния принос на програмата в съответния заем.
Структура и вид на обезпечение	Съгласно кредитната политика на ФП при спазване на принципа, че ФП предоставя кредитите при облекчени условия, които отразяват благоприятните условия на финансирането.

Размер на кредита	до 100 000 евро
Компонент за споделяне на риска	Договореният с ФП процент на поделяне на риска определя загубите, които трябва да бъдат покрити съответно от ФП и от приноса на програмата/донора на помощта . Загубите, които се покриват от програмата/донора включват дължимите и изискуеми непогасени суми от главница и стандартна лихва (без наказателна лихва или такса при забава и всички други разходи и разноски).
Целеви показатели	430 инвестиции в предприятия (при среден размер на инвестицията 50 000 евро)

ПОРТФЕЙЛНИ ГАРАНЦИИ С ТАВАН НА ЗАГУБИТЕ (алтернатива)	
Структура	Дългов инструмент за гарантиране на портфейл от нови заеми, създаден за една или повече финансови институции.
Описание	Гаранционен инструмент, който осигурява до 80% покритие на риска от загуба за всяко финансиране, предоставено на целеви КП.
Бюджет за финансов инструмент	23 млн. евро (от които 20 млн. евро е публичен ресурс, и 3 млн. евро е частен капитал).
Бюджет за БФП	• за техническа помощ – 1 млн. евро; • за капиталова отстъпка - 7 млн. евро
Цел на инструмента	Да осигури по-лесен достъп до финансиране при облекчени условия, насочени към мерки за насърчаване на социалното предприемачество и осигуряване на устойчива заетост най-вече за лица от уязвимите групи на пазара на труда.
Основни дейности	• подобряване на достъпа до финансиране на предприятия в ранните етапи на развитието; • подкрепа на инициативи с обществено значимо социално или екологично въздействие;
Вид финансиране	Портфейлните гаранции се предоставят на финансови институции за обезпечаване на нов портфейл от дългосрочни или краткосрочни кредити на допустими крайни получатели за финансиране на следните дейности: • Инвестиции в материални и нематериални активи;

	• Оборотни средства, необходими за дейността на предприятието/самонаетото лице; • Финансов лизинг;
Допустими крайни получатели (КП)	• **Група А** Приоритетно Фондът ще подкрепи стартиращи предприятия (регистрирани преди не повече от 5 г) на лица от уязвимите групи на пазара на труда. Тези лица следва да притежават поне 50% от капитала на предприятието и да са пряко ангажирани в управлението. • **Група Б** Допустими за финансиране ще бъдат и всички други предприятия, които могат да докажат измерим социален ефект.
Очакван принос	• осигуряване на подходяща подкрепа в ранните етапи на живота на предприятията с цел устойчив растеж и преодоляване на пазарни предизвикателства; • успешно реализиране на нови бизнес идеи и създаване на устойчиви работни места за хора в неравностойно положение на пазара на труда; • стимулиране на социалните иновации; • подкрепа на инициативи с обществено значимо социално или екологично въздействие;
Режим на държавна помощ (РДП)	Режим на минимална помощ или ОРГО, ако режим минимална помощ не може да се приложи. Режим „непомощ“ за крайните получатели, които са физически лица и не изпълняват стопанска дейност. Най-подходящите режими на държавна/минимална помощ и условията за прилагането им ще бъдат определени след пазарни консултации на базата на параметри на финансовите продукти.
Възнаграждение на фонд мениджъра	Съгласно европейските регламенти или резултатите от конкурса за избор на фонд мениджър
Очаквано участие на финансов посредник	Не по-малко от 15%
Очаквано участие на крайните получатели	Не се предвижда

Комбинация с безвъзмездна помощ	БФП до 40% от средствата на финансирането за инвестиции (ДМА и ДНА) и оборотни средства. Възможност за комбинация в единична операция за **техническа подкрепа** (подкрепа с менторски услуги, обучения и достъп до мрежа от бизнес партньори и инвеститори, покриване на разходи за валидация на продукта/услугата, услуги от счетоводен и правен характер и др.) и **капиталова отстъпка** след успешно завършване на дейности, подкрепени от финансирането и постигат предефиниран резултат. Размерът на БФП под формата на техническа подкрепа не може да превишава 5% от общия размер на подкрепата за даден краен получател.
Размер на публичния ресурс	20 млн. евро
Стойност на инвестициите	Очакван среден размер на инвестицията от 150 000 евро при максимален размер на инвестицията 1 млн. евро.
Допустими инвестиции	Инвестиции в стартиращи предприятия, които се предоставят на допустим краен получател, с място на изпълнение на инвестицията в България, която допринася за целите на европейските и национални политики. Инвестициите трябва да отговарят на следните условия: • да бъдат в материални и нематериални активи, както и за оборотен капитал; • да бъдат финансово жизнеспособни; • не са физически завършени или изцяло осъществени към датата на решението за инвестиция; • да не служат за предварително финансиране на БФП; • имат измерим положителен социален ефект; • да няма двойно финансиране от други програми и/или инструменти.
Недопустими инвестиции	Недопустими дейности включват, но не само: • чисто финансови дейности; • предоставяне на потребителско кредитиране; • дейности, попадащи в забранителните режими на помощ в съответствие с приложимия режим на държавни помощи; • дейности, в сектора на недвижимите имоти, когато те се осъществяват като финансова инвестиция, както и такива,

	пряко или косвено свързани с производство и търговия с оръжие, хазарт, тютюн, клониране на хора, генно модифицирани организми, религиозна дейност, както и за всички забранени от закона дейности; • рефинансиране на съществуващи кредити; • дейности не отговарящи на принципа за «ненанасяне на значителни вреди».
Териториално разпределение	Територията на България, с фокус върху по-слабо развитите региони (пр. Северна България).
Допустими финансови посредници (ФП)	• Кредитни институции; и/или • Финансови институции
Такса управление за холдингов фонд и финансов посредник	В съответствие с новите регламенти и или резултатите от конкурса за избор на фонд мениджър
Очакван лостов ефект	Мултипликатор = 5 (1/80% на гаранцията) x (1/25% таван на ниво портфейл). Мултипликаторът е изчислен при допускане за таван на загубите от 25 %.
Срок на усвояване	до 31.12.2034 г. или до друга по-късна дата, допустима съгласно окончателно приетата нормативна рамка за МФР 2028–2034.
Размер на кредита	до 100 000 евро
Условия на гаранциите	Процент на гаранцията по всеки допустим кредит в неизпълнение – 80% Таван на загубите на ниво портфейл – 25%. Загубите, които се покриват, включват дължимите и изискуемите непогасени суми по главницата, както и стандартните лихви (с изключение на наказателните лихви и/или таксите за забава на плащане и всички други разходи). Гаранцията трябва да е свързана с конкретна финансова транзакция за определена максимална сума и да е ограничена във времето.

Прехвърляне на икономическата полза	ФП прехвърля изцяло икономическата полза, осигурена от ФИ, в полза на КП.
Целеви показатели	430 инвестиции в предприятия (при среден размер на инвестицията 50 000 евро)

7. Измерване на социално въздействие

За целите на финансовите инструменти се предлага допустимостта на предприятията и последващото измерване на социалното въздействие да бъдат основани на принципите, използвани от Европейския инвестиционен фонд (ЕИФ) при social impact investing.

Подходът на ЕИФ се основава на разбирането, че социалното въздействие следва да бъде преднамерено, предварително дефинирано и измеримо, а не случайна последица от стопанската дейност. Социалната цел трябва да бъде съществен елемент от бизнес модела на предприятието и да може да бъде проследена чрез конкретни показатели през целия инвестиционен цикъл.

Методологията следва да се прилага от първоначалния screening на предприятието, през инвестиционното решение и определянето на социални цели, до периодичния мониторинг и крайната оценка на постигнатото въздействие.

1. Преднамереност и социална цел

Всеки потенциален краен получател следва ясно да дефинира социалния проблем, който адресира, целевата група, механизма за постигане на положителна промяна и очакваните социални резултати. Социалната цел трябва да бъде заложена в бизнес модела, стратегията или инвестиционния план на предприятието. Самото наличие на ESG политика, корпоративна социална отговорност или благотворителни дейности не следва да бъде достатъчно за доказване на social impact. Предприятието следва да покаже, че основната му стопанска дейност или съществена част от нея води до положително въздействие за конкретни групи – например хора с увреждания, безработни, младежи, лица в риск от бедност, възрастни хора, жители на слабо развити региони или други групи, засегнати от конкретен обществен проблем.

2. Теория на промяната (Theory of Change)

За всяка инвестиция следва да бъде разработена опростена Теория на промяната, която показва причинно-следствената връзка между инвестицията и очаквания социален ефект: Inputs → Activities → Outputs → Outcomes → Impact.

Inputs представляват ресурсите, използвани от предприятието; Activities – извършваните дейности; Outputs – непосредствените измерими резултати; Outcomes – промяната за целевите групи; Impact – по-дългосрочният обществен ефект.

3. Предварително определяне на целите за социално въздействие и KPI

Преди извършване на инвестицията фонд мениджърът или финансовият посредник следва да договори с предприятието конкретни Цели за социално въздействие и измерими индикатори. Препоръчително е за всяка инвестиция да бъдат използвани ограничен брой основни KPI – например между три и шест – които най-добре отразяват очакваната социална промяна.

За всеки показател следва да се определят: изходна стойност, целева стойност, срок за постигане, източник на данни, честота на измерване, отговорност за събирането и проверката на информацията.

Примерни показатели са предложени в следната таблица:

Категория	**Примерен KPI**
Заетост	Брой създадени работни места, брой запазени след 6/12 месеца, брой наети безработни
Уязвими групи	Дял на наети лица от уязвими групи
Младежка заетост	Брой младежи под 29 г. със създаден бизнес
Умения	Брой лица с придобита професионална квалификация/ завършили обучение;
Достъп до услуги	Брой нови потребители, намалено време/цена за достъп, подобрен достъп до здравни или социални услуги
Достъпност	Брой продукти/обекти със стандарти за достъпност.
Регионален ефект	Дял на подкрепени предприятия/лица от региони с по-нисък БВП (пр. Сверена България)
Устойчивост	Микропредприятия запазени 24 месеца след инвестиция (%)
Социални предприятия	Брой подкрепени социални предприятия
Микропредприятия	Брой подкрепени микропредприятия

4. Допълняемост и материалност на въздействието

Оценката следва да отчита до каква степен инвестицията води до резултат, който не би възникнал в същия мащаб, със същото качество или в същия срок без предоставеното финансиране.

Допълняемостта може да има:

- финансова форма – липса на достатъчен достъп до подходящ капитал;
- инвестиционна форма – ускоряване или увеличаване на инвестицията;
- социална форма – достигане до целеви групи или резултати, които стандартен пазарен модел не би постигнал.

Следва да бъде оценена и материалността на въздействието, включително броят на засегнатите лица, степента и продължителността на промяната, значимостта на социалния проблем и относителният дял на impact-generating activity в общата дейност.

По този начин предприятие, при което социалният ефект е само незначителен страничен резултат, не следва да бъде третирано по същия начин като предприятие, при което въздействието е основна част от бизнес модела.

5. Договорно обвързване и мониторинг

Социалните цели и KPI следва да бъдат включени в инвестиционната документация. При дялов инструмент те могат да бъдат част от investment agreement, shareholders' agreement или отделен Impact Annex. При дългов инструмент могат да бъдат включени в договора за финансиране или в приложение към него.

Документацията следва да съдържа: договорените показатели; базов сценарий и цели; срокове за отчетност; методология за измерване; задължения за предоставяне на данни; право на проверка; процедура при значителни отклонения.

Предприятията следва да предоставят информация за социалното въздействие най-малко веднъж годишно. Годишният доклад за въздействието следва да показва постигнатите стойности, сравнението с базовия сценарий и целите, причините за отклонения и предприетите корективни действия.

Фонд мениджърът или финансовият посредник агрегира данните на portfolio level и ги включва в годишен Social Impact Report към инвеститорите и управляващата структура на инструмента.

6. Верификация и пропорционалност

Системата за измерване следва да бъде надеждна, но да не създава прекомерна административна тежест за МСП.

Може да се използва тристепенен подход:

- self-reporting от предприятието;
- validation от фонд мениджъра или финансовия посредник;
- независима външна проверка за по-големи инвестиции, високорискови показатели или представителна извадка от портфейла.

При по-малки инвестиции може да се използва стандартизиран и опростен набор от индикатори, докато при по-големи или по-сложни интервенции могат да бъдат изисквани по-задълбочени outcome assessments.

7. Предложение за Social Impact Score

За първоначалния подбор на крайните получатели може да бъде въведен стандартизиран Social Impact Score, базиран на принципите на ЕИФ.

Примерната структура може да включва: намерение (20%), значимост на социалния проблем (15%), яснота и уязвимост на целевата група (15%), измерваемост (15%); допълняемост (15%), възможност за растеж (10%), управление и корпоративна отговорност (10%). Максималната оценка е 100 точки. Може да бъде определен минимален праг за допустимост, например 60 точки, както и задължителен минимален резултат по критерия за намерение.

8. Връзка с техническата помощ

Грантово финансираната техническа помощ следва да подпомага предприятията при изграждането на капацитет за impact management. Тя може да включва разработване на Theory of Change, определяне на baseline и KPI, създаване на системи за събиране на данни, обучение на служители, изготвяне на impact reports и подготовка за последващо финансиране от институционални или impact investors. Това е особено важно, когато финансовият инструмент е отворен не само за формално регистрирани социални предприятия, а за всички предприятия, които могат да докажат преднамерено и измеримо социално въздействие.

Предлага се следният стандартизиран процес на оценка и управление на въздействието:

1. Impact eligibility screening – проверка за наличие на ясно и преднамерено социално въздействие.

2. Impact due diligence – анализ на социалния проблем, целевите групи, Theory of Change, additionality и measurability.

3. Impact scoring – стандартизирана оценка на потенциалния краен получател.

4. Impact Investment Plan – определяне на baseline, KPI и targets.

5. Contracting – включване на impact obligations в инвестиционната документация.

6. Annual monitoring – ежегодно измерване и отчитане.

7. Active impact management – корективни действия и техническа помощ при отклонения.

8. Final impact assessment – оценка на постигнатото социално въздействие при приключване или изход от инвестицията.

Предложеният подход позволява социалното въздействие да бъде третирано като реален инвестиционен параметър, а не само като критерий за допустимост. Предприятията трябва предварително да определят социалните си цели, да договорят измерими показатели, да проследяват резултатите в хода на инвестицията и да отчитат постигнатото въздействие.

На ниво фонд се препоръчва използването на обща impact measurement framework, стандартизиран Social Impact Score, ограничен набор от core и sector-specific KPI и ежегоден portfolio-level impact report. При дяловия инструмент може допълнително да се предвиди част от възнаграждението на фонд мениджъра да бъде обвързана с постигането на предварително договорени impact targets.

Така методологията съчетава инвестиционна дисциплина, измеримост на социалния ефект и пропорционална административна тежест за крайните получатели.

8. Таксономия на социалното въздействие

Таксономията трябва да е достатъчно широка за всички фирми, но достатъчно конкретна за измерване. Предлага се шест тематични стълба, свързани с Европейския стълб на социалните права и типичните за social finance области.

Стълб	**Примери за допустим impact**
1. Качествена заетост	Работа за уязвими групи; living wage; устойчиво задържане; преход към формална заетост.
2. Умения и образование	Upskilling/reskilling; достъп до професии с недостиг; дигитални умения.
3. Социално включване	Достъпност за хора с увреждания; мигранти; ромски общности; деца/младежи.
4. Здраве и грижа	Достъп до първична/дългосрочна грижа; mental health; assistive technology.
5. Достъпни услуги и жилища	Affordable housing, мобилност, енергийна бедност, основни услуги.
6. Териториално въздействие	Работни места и услуги в изоставащи региони и малки населени места.

Широката таксономия е умишлена: тя позволява инструментите да следват реалните бизнес модели, а не да ограничават инвестициите до тесен списък от „социални“ сектори. Важното е социалният outcome да бъде материален, измерим и свързан с конкретна група или обществен проблем. Например технологична компания може да е допустима, ако продуктът ѝ съществено увеличава достъпа до образование, здравеопазване или заетост. Таксономията трябва да бъде преведена в operational guidance с положителни и отрицателни примери, за да се намалят различията между посредниците. При гранични случаи може да се използва централен impact panel или методологическа функция, която да дава задължителни тълкувания и да поддържа еднакъв стандарт за целия портфейл. Екологичен ефект може да се отчита като съпътстващ, но инструментът трябва да изисква материален социален outcome. „Зелена“ инвестиция без доказуем ефект върху хора/общности не следва автоматично да е допустима.

9. Управленска структура

В управлението на финансовите инструменти са включени следните органи:

Орган	Роля
Управляващ орган	Определя целите, приоритетите, бюджета, индикаторите на програмата, условията за допустимост на инвестициите и т.н. Взема решение за използването на финансови инструменти въз основа на предварителна оценка.
Фонд на фондовете / Холдингов фонд	Изпълнява мандатите за финансовите инструменти, структурира ФИ, избира финансови посредници, сключва финансови и оперативни споразумения, извършва мониторинг.
Финансови посредници	Управляват фондовете, избират крайни получатели, вземат инвестиционни решения в рамките на договорените правила, осъществяват мониторинг.
Доставчици на техническа помощ	Акселератори, инкубатори, доставчици на ваучери, мрежи, програми за инвестиционна готовност и др. Може да се организира и от финансовите посредници в комбинация с инвестиция.
Инвестиционен Комитет (Investment Committee)	Взема инвестиционни решения.
Комитет за социално въздействие (Social Impact Committee)	Определя методология за оценка на въздействието, определя KPIs, обучава посредниците, валидира спорни казуси и агрегира резултатите.
Независим оценител	Оценява и анализира въздействието на инвестициите.

10. Индикативна пътна карта 2027-2034 г.

Период	Действия	Отговорност
2027 – Q1/Q2	Валидиране на механизма за измерване на социалното въздействие въз основа на пилотните инструменти	Сис Кредит
2027 – Q3/Q4	Изготвяне на методология за оценка за социалното въздействие след приемане на финалната МФР 2028-2034 и НРП;	Сис Кредит
2027 – 2028	Програмиране за новия период 2028-2034г;	УО / Фонд на фондовете
2028 – Q3/Q4	Мандат/ подписване на споразумение за финансиране между Фонд на фондовете и УО; актуализиране на предварителни оценки за ФИ;	УО / Фонд на фондовете
2028- 2029	Структуриране на финансови инструменти; провеждане на пазарни консултации, подготовка на документация за избор на посредници и оператори на техническа помощ;	Фонд на фондовете
2029 – Q1/Q2	Процедура за избор на финансови посредници	Фонд на фондовете
2029 – Q3/Q4	Сключване на оперативни споразумения с финансови посредници; създаване на VC фондове; ECF InvestEU/EIF co-operation;	Фонд на фондовете / Финансови посредници
2029 – Q3/Q4	Набиране на частен капитал, затвряне на VC фонда, създаване на политики и методологии за оценка на инвестициите; структуриране на акселераторска и обучителна програма;	Финансови посредници
2030–2034	Инвестиционен период; изходи от инвестиции; акселераторска програма/ инвестиционна готовност; обучения;	Финансови посредници

Структуриране на финансови продукти

Фонда на фондовете ще структурира финансовите продукти в съответствие с настоящата инвестиционна стратегия, която определя основните параметри на инструментите за допустимите крайни получатели. Тези параметри ще бъдат съобразени с Актуализираната предварителна оценка за финансовите инструменти, изискванията на ПНРП 2028-2034 и приложимото законодателство. Това включва ясно дефиниране на допустимите разходи, дейности и категории крайни получатели.

В рамките на управлението на Холдинговия фонд и изпълнението на задълженията по Споразумението за финансиране ще се осигури постигането на очаквания принос на финансовите инструменти към специфичните цели на новия ПНРП.

Процесът по структуриране на ФИ включва дефиниране на финансовите продукти, разработване на стратегия за повишаване на информираността, провеждане на консултации с пазара, структуриране на финансовите инструменти, в това число определяне на метода на прилагане (посредством оперативни и/или гаранционни споразумения с финансови посредници), избор на финансови посредници.

При подготовката на тръжните процедури се определят и включват в документацията ключовите параметри на финансовите инструменти като необходимото ниво на допълнително финансиране, лостов ефект, такси и разходи за финансовия посредник, параметри и обхват на финансирането, максимално гаранционно покритие, гаранционна такса, условия на финансиране към крайни получатели, условия, касаещи взаимоотношенията с финансовите посредници и очаквана стойност на капиталови участия, целеви стойности за постигане на принос към индикаторите по ПНРП 2027-2034, включително на регионално ниво.

Пазарни консултации

За привеждане на структурата на финансовите инструменти в съответствие с пазарните нужди и подходящите механизми за изпълнение, Фонд на фондовете ще проведе пазарни консултации с потенциалните заинтересовани страни – финансови посредници, предприемачи и др. Целта е да се събере експертна и практическа обратна връзка относно основните параметри и характеристики на финансовите инструменти.

Пазарните консултации се провеждат при стриктно спазване на принципите на недискриминация и прозрачност, като се гарантира, че процесът не води до нарушаване на конкуренцията. Те са ключов етап в процеса на структуриране на финансовите инструменти, тъй като позволяват задълбочено обсъждане на характеристиките на финансовите продукти и идентифициране на реалните потребности на пазара.

Чрез провеждането на индивидуални пазарни консултации, Фонда на фондовете не само повишава информираността на потенциалните финансови посредници, но и осигурява ценна обратна връзка, която може да доведе до оптимизиране на параметрите на предлаганите продукти, така че те да бъдат по-ефективни, приложими и съобразени с текущите пазарни условия.

В документацията за провеждане на пазарните консултации се включват условията, които следва да бъдат изпълнени от финансовия посредник, изискванията за минимален процент частни инвестиции (когато е приложимо), критериите за допустимост на крайните получатели, условията за допустимост на инвестициите и на разходите (при наличие на такива), както и относимите изисквания, свързани с приложимите правила за държавни помощи.

След приключване на пазарните консултации се изготвя обобщен доклад, който съдържа анализ на получените коментари и становища от пазарните участници. На база на този доклад се подготвя актуализиран проект на техническа спецификация, в която се отразяват резултатите от консултациите (ако е приложимо). В този етап се интегрират и приложимите

правила за държавна помощ, определени въз основа на окончателно установените параметри на финансовия продукт.

Избор на финансови посредници

Фондът на фондовете разработва и прилага процедури за избор на финансови посредници и/или фонд мениджъри в съответствие с приложимото законодателство на ЕС и националните разпоредби, включително изискванията на РОПР. Изборът се извършва чрез открити, прозрачни, пропорционални и недискриминационни процедури, като се гарантира предотвратяване на конфликти на интереси.

При подбора на ФП се отчита:

- естеството и спецификите на финансовия инструмент;
- опита на кандидатите в прилагането на подобни инструменти;
- експертните знания и професионалния опит на предвидените членове на екипа;
- оперативния и финансовия капацитет на организацията кандидат.

Оценката на капацитета на кандидатите се извършва по критерии, които обхващат най-малко:

- надеждността на методиката за определяне и оценяване на крайните получатели;
- реда и условията за предоставяне на подкрепа, включително ценообразуването по отношение на отделните финансови продукти;
- способността за привличане на допълнителни средства извън тези по Програмата;
- мерките за управление на конфликт на интереси, включително при отпускане на собствени ресурси или споделяне на риска.

Като интегрирана стъпка в процеса на избор, Фондът на фондовете може да извърши изследване и анализ (due diligence) на кандидатите. Тази проверка има за цел да установи дали системите и практиките на организацията обхващат пълния спектър от необходими дейности, включително: планиране, разработване на процедури, ефективна комуникация, мониторинг на напредъка спрямо целите, управление на риска, контрол на дейността и др.

В допълнение, след подписване на оперативно/гаранционно споразумение, Фондът на фондовете прилага мерки за текущо управление на процеса, включително систематичен мониторинг на изпълнението от страна на ФП и проверка на съответствието на отчетната и контролната среда.

Методологията на има за цел, от една страна, да гарантира пълно съответствие с изискванията на европейското и националното законодателство, а от друга – да осигури подбор и последващ контрол на финансови посредници с необходимия опит, капацитет и експертиза за постигане на целите на финансовите инструменти, заложени в Инвестиционната стратегия.

Фондът на фондовете ще развива дейност по отношение на видимост, прозрачност и комуникация, от една страна чрез спазване на приложимите изисквания на законодателството и от друга, посредством търсенето на възможности за надграждане и обогатяване кръга на партньорствата с различни организации, съсловните асоциации на банките и на фондовете за рисков капитал, МФИ, както и участие в различен тип тематични събития. Дружеството провежда дискусии със заинтересованите страни и финансовите посредници, чиято обратна връзка се взима предвид при структурирането и адаптирането на финансовите продукти. В допълнение, Фондът на фондовете участва в двустранни дейности с Асоциацията на банките в България, Българската асоциация за дялово и рисково инвестиране и Българската стартъп асоциация, с цел подобряване на пазарното възприятие на финансовите инструменти и повишаване на тяхната ефективност. Изградената мрежа от успешни партньорства и налагането на Дружеството на пазара, посредством успешното историческо изпълнение на финансови инструменти, ще бъде използвана от Мениджъра на фонда за оптимално осигуряване на привлечени частни средства на всяко едно ниво.

Подходящата структура на всеки отделен финансов инструмент следва да бъде съобразена с интереса и стратегическите цели на частни институционални инвеститори, като например банки, регионални фондове, фондове за рисково финансиране и други (включително на ниво ХФ и на ниво финансов инструмент). В тази връзка, Фондът на фондовете би могъл да разгледа възможността за изследване на рисковия апетит на подобни инвеститори. Предвид ограничения ресурс, са налице рискове за привличане на фонд мениджъри, като ФМФИБ се ангажира да изследва и предложи гъвкавост за постигане на целите. Дружеството следва да разгледа възможните потенциални източници, които да осигурят минимално изискуемия размер на съфинансиране на ниво финансов инструмент, в съответствие с Инвестиционната стратегия. Същото ще е в основата на изискванията за минимални нива на съфинансиране от страна на финансовите посредници, в съответните процедури за избор на такива.

11. Предложение за изменения в законодателната и регулаторната рамка

Законодателната рамка трябва да се промени, за да се премахнат административни бариери пред комбинираните операции и финансирането от различни източници. Желателно е нормативната рамка да признава обща оценка на въздействието и координирана техническа помощ, като същевременно запазва отделното счетоводно проследяване и приложимите правила на всеки източник. Необходима е и достатъчно широка дефиниция за допустим краен получател, за да не се ограничава финансирането само до регистрирани социални предприятия или лица от уязвими групи. Законодателното решение може да използва функционални критерии за социална цел и измерване, допълнени от национална методология. Конкретните изменения следва да бъдат финализирани след приемането на регламентите за 2028–2034 и правен анализ на държавната помощ. Управляващият орган/ Фондът на фондовете следва да утвърди методология за impact eligibility, която може да се прилага към всяка фирма и да се актуализира оперативно.

12. Заключение

България не започва от нулева база в социалното предприемачество: има натрупан институционален опит, финансови посредници с познания за рискови целеви групи и доказана възможност за комбиниране на възвръщаем ресурс с безвъзмездна подкрепа. Основният дефицит е в мащаба, продуктовото разнообразие и системното измерване на социалния резултат. Това оправдава еволюционен, а не изцяло нов модел — запазване на работещите механизми и разширяване към по-широк кръг предприятия с измеримо въздействие.

За 2028–2034 ключовата промяна е преминаването от допустимост, основана основно на правен статут или принадлежност към предварително определена група, към функционална допустимост, основана на доказуем резултат. Това увеличава потенциалните инвестиции и позволява включване на технологични, производствени и обслужващи компании, когато социалното или екологичното въздействие е съществена част от бизнес модела, а не само ESG и корпоративна социална отговорност.

Референции

European Commission (2021) Social Economy Action Plan. Brussels: European Commission. Наличен на: https://ec.europa.eu/social-economy

European Commission (2021) InvestEU Programme. Brussels: European Commission. Наличен на: https://investeu.europa.eu

European Commission: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/eu-budget/long-term-eu-budget/eu-budget-2028-2034_en

European Commission, Proposed Approaches to Social Impact Measurement in European Commission Legislation and in Practice Relating to EuSEFs and EaSI.

European Investment Fund. EFSI Equity Instrument: Guidance for Social Impact Investors.

Fi Compass ESF+ Financial Instruments Handbook 2024.

Закон за управление на средствата от Европейските фондове при споделено управление (ЗУСЕФСУ).

Инвестиционна стратегия и беизне план за финансови инструменти по Програма „Развитие на човешките ресурси“ 2021-2027.

Наредба за определяне на условията и правилата за предоставяне на подкрепа чрез финансови инструменти, комбинирането на финансови инструменти с безвъзмездна финансова помощ, изпълнението на финансовите инструменти и правилата за управление и контрол, Приета с ПМС № 105, обн., ДВ, бр. 66 от 1.08.2023 г., в сила от 1.08.2023 г.

Нормативна база в сферата на държавните помощи, вкл. практика на ЕК и съдебна практика.

Предложение за Регламент на ЕП и на Съвета за създаване на Европейски фонд за икономическо, социално и териториално сближаване, селско стопанство и селски райони, рибарство и морско дело, просперитет и сигурност за периода 2028-2034 г.

Предложение за Регламент на ЕП и на Съвета за създаване на Европейски социален фонд като част от Плана за национално и регионално партньорство, посочен в Регламент (ЕС) [План за НРП], за определяне на условията за изпълнение на подкрепата на Съюза за качествена заетост, умения и социално приобщаване за периода 2028—2034 г.

Предварителна оценка за прилагане на финансови инструменти по Програма „Развитие на човешките ресурси“ 2021-2027

Регламент (ЕС) 2021/1057 на Европейския парламент и на Съвета от 24 юни 2021 година за създаване на Европейския социален фонд плюс (ЕСФ+) и за отмяна на Регламент (ЕС) № 1296/2013;

Регламент (ЕС) 2021/1060 на Европейския парламент и на Съвета от 24 юни 2021 година за установяване на общоприложимите разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие,

Европейския социален фонд плюс, Кохезионния фонд, Фонда за справедлив преход и Европейския фонд за морско дело, рибарство и аквакултури, както и на финансовите правила за тях и за фонд „Убежище, миграция и интеграция“, фонд „Вътрешна сигурност“ и Инструмента за финансова подкрепа за управлението на границите и визовата политика;

Регламент (ЕС, Евратом) 2024/2509 на Европейския парламент и на Съвета от 23 септември 2024 година за финансовите правила, приложими за общия бюджет на Съюза;

Сис Кредит (2026) Препоръки относно целесъобразността за създаване на устойчив механизъм за социално финансиране в България и очертаване на инвестиционната стратегия за бъдещи финансови инструменти. Доклад по проект EPSI (Empowering Partnerships for Social Innovation). Наличен на: https://epsi.bcause.bg/bg/resources/prepor-ki-otnosno-celes-obraznostta-za-s-zdavane-na-ustojciv-mehaniz-m-za-socialno-finansirane-v-b-lgaria-i-ocertavane-na-investicionnata-strategia-za-b-desi-finansovi-instrumenti.html

Фондация BCause (2024) Оценка на пазара на социални финанси в България. Доклад по проект EPSI (Empowering Partnerships for Social Innovation). Наличен на: https://epsi.bcause.bg/bg/resources.html; Програми за социално предприемачество и инвестиционна готовност. Наличен на: https://bcause.bg

Фонд мениджър на финансови ресурси в България ЕАД – собствени ресурси